

okolje. Zato sama ne bi poudarila v uvodu navržene razločke med aplikativno in fenomenološko etnologijo, ampak raje v sklepu izraženo misel o nujnosti delovanja etnologa na zavarovanem območju.

Špela Ledinek Lozej

Marija Stanonik, *Hišna imena v Žireh*. – Maribor: Slavistično društvo, 2005 (Zora; 37). – 181 str.

Hišna imena so pomemben del kulturnega izročila, ki se je s spremenjenim načinom življenja (preseljevanje v stanovanjske bloke, v mesta, novogradnje) začelo počasi pozabljati. Zato je še kako pomembno, da se tudi ta del dediščine ohrani z zapisom. Marija Stanonik se je tega lotila v 80. letih 20. stoletja na svojem domačem terenu, na območju nekdanje in sedanje občine Žiri, kjer je do izida monografije dokumentirala prek 750 hišnih imen. Knjiga pa ne prinaša zgolj bogatega seznama imen, njena poglobljena teža je v analizi in razvrstitvi zbranega gradiva. V skladu z interdisciplinarnimi težnjami raziskave je bil cilj, tako pravi avtorica v spremni besedi, zbrano gradivo sistematično urediti formalno (jezikovni vidik) in vsebinsko (etnološki, sociološki, antropološki, zemljepisni, zgodovinski vidik). Analize so zasnovane s sinhrono gledišča.

Avtorica si prizadeva na enem mestu povezati v smiselno celoto vse dostopne podatke o posamičnem hišnem imenu in se pri tem sklicuje na številne razpoložljive vire. Zato so pomemben delež, ki sestavlja knjigo, prav opombe, v katerih so večinoma navedeni viri (skozi knjigo se naniza kar 717 opomb). Pri virih avtorica opozarja na različne stopnje njihove zanesljivosti, na nekaterih mestih pa ponuja v premislek lastne ugotovitve in predloge.

V uvodu avtorica najprej preleti zgodovino hišnega poimenovanja in raziskovanja te problematike; pobude za zbiranje so se začele oglašati že v drugi polovici 19. stoletja, prva v dopisu Franceta Cegnarja leta 1858. V nadaljevanju so predstavljena merila za razvrščanje imen. Poseben razdelek uvoda zavzame seznam petinosemdesetih »hišnih ali gospodarskih imen« v žirovskem okolišju, ki ga je v drugi polovici 19. stol. izdelal Lovrenc Oblak, ter seznam drugih rokopišnih in tiskanih virov.

V razdelkih 1 do 12 so imena razvrščena v skupine po skupnih jezikoslovnih, geografskih, socialnih ... značilnostih, vsakič po abecednem vrstnem redu. Nekateri od teh razdelkov so še podrobneje razčlenjeni.

1. *Hišna imena po osebnih imenih* (nekdanjih ali sedanjih) lastnikov.
2. *Hišna imena iz osebnih imen po raznih besedotvornih vzorcih* (tu so v devetih podrazdelkih imena razvrščena glede na pomanjševalniške pripone ali druge značilne končnice).
3. *Hišna imena iz občnih in osebnih imen po skupnih besedotvornih vzorcih* (v osmih podrazdelkih so imena razvrščena po priponskih obrazilih).
4. *Hišna imena na podlagi ledinskih imen* (vzpetina, vdolbina voda, vrsta tal, vrste gozda in drevja, drugo rasteje ali njega deli, način izkoriščanja tal).

5. *Lega ali vrsta bivališča glede na naravne in prometne razmere.*
6. *Stan in družbeni položaj.*
7. *Gospodarska dejavnost.*
8. *Osebne lastnosti in posebnosti.*
9. *Hišna imena po živalih.*
10. *Hišna imena na podlagi krajevnih imen (v soseščini, od drugod, iz tujine).*
11. *Ženske oblike žirovskih hišnih imen (v petih podrazdelkih glede na priponska obrazila oz. končnico).*
12. *Hišna imena s podstavo ženskih imen in opraviil (izvedena iz ženskih imen, dejavnosti in družbeno pogojena hišna imena v ženskih oblikah).*

Niz razvrščanja imen po skupinah zaokroža 13. razdelek, v katerem so popisane narečne posebnosti hišnih imen (naglas, glasoslovje, besedotvorje, besedišče).

V naslednjih treh razdelkih sta v ospredju folkloristični in etnološki vidik: 14. *Hišna imena in slovstvena folklor*, 15. *K zgodovini hišnih imen pri nekaterih hišah* in 16. *Preteklost Žirov v luči hišnih imen s podrazdelki: Kakšna imena so Žirovci dajali svojim otrokom; Kje živijo (ledinska imena); Kaj jih navezuje na preteklost; Kaj delajo (poklic, s čim se ukvarjajo); Kako se med seboj doživljajo (osebne lastnosti in posebnosti); Od kod so se priselili na Žirovsko.*

V sklepu so na podlagi obravnavanih hišnih imen poudarjena spoznanja v zvezi s tvorno, družbeno in duhovno kulturo. Sledita obsežen seznam literature in rokopisnih virov in kazalo.

Problematika hišnih imen je v raziskavi obravnavana na podlagi obsežnega gradiva, sistematično, z najrazličnejših zornih kotov, torej interdisciplinarno, zato bo monografija koristila različnim raziskovalcem. Morda se bo avtorica, kot namigne v spremni besedi, kdaj lotila tudi zgodovinske raziskave vsakega imena posebej, za kar je tu že pripravljena podlaga. Knjiga je gotovo razveselila tudi vse, ki jim je mar za slovensko kulturno izročilo, predvsem pa Žirovce, ki se jim je po zaslugi rojakinje Marije Stanonik polica z domoznansko strokovno literaturo spet podaljšala za eno delo. Morda bi bilo dobrodošlo, če bi knjiga imela še povzetek v tujem jeziku, da bi se ta spoznanja razširila čez slovenske jezikovne meje.

Barbara Ivančič Kutin

Janez Bogataj idr., *Nesnovna kulturna dediščina*. – Ljubljana: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, 2005 (Zbirka Dnevi evropske kulturne dediščine). – 215 str., ilustr.

Z dediščino (t. i. kulturno in naravno) se ukvarja več znanstvenih disciplin. Etnologija je glede na svojo široko opredelitev vsakdanje kulture gotovo med tistimi, ki o njej razpravljajo izrazito večplastno – ne samo zaradi širokega vsebinskega obsega, temveč tudi s stališča različnih položajev oz. perspektiv, s katerih jo opazujejo, obravnavajo in naposled z njo rokujejo v praksi, saj so posredno ali neposredno tudi njeni varuhi.

V zadnjem letu to ni edina etnološka knjiga, ki prav usmerjeno obravnava dediščino z